

2. ויקח קרח וגו' ורדתו ואבירם וגו'.

מלשון ולקח נפשות חסם [משלי
א ל'] שלקח לב ונפש בני אדם עד שהגיע
לקחו מהם והמשיך ממני ישראל וממתי
אלוקים על משה ואהרן. והנה לפי לשון הכתוב
ודתן ואבירם וגו' מוכח שגם המה היו בלוקחי

נפשות ולא בין הנפשות, ואם כן ויקחו מינעו,
אבל יש לדעת ולהתבונן מכל ענין הפרשה,
מהליכות המלוקח, ומעונו שהגיע להם, כי לא
נשמו צערם וזכותם ממלוקחם קרח, ודתן
ואבירם, ור"ן איש, שהרי אלו רואים שלא היו
בכלל לוקחי המחתות אלא קרח ור"ן איש, ולא
דתן ואבירם, וגם הנהיג המקום יח"ש כבוד בר"ן
איש ולא בקרח ודתן ואבירם כאשר יבואר, על כן
יש להבין שר"ן איש היו באמת גדולי ישראל בכל
פרט גם ביראת ה', והיה מניעת הכהונה שהוא
סוג בקדוה ואהבת ה' כאש בוער בקרבם, לא
לשם שררה וכבוד המדומה כי אם להקדש ולהשיג
מעלה זו על ידי עבודה, וגם המה ידעו אשר
דבר ה' אמת בפי משה, ואין להרהר אחריהו מ"ו,
רק הרהרו בלבם אחר רצון ה', ומסרו עצמם
למסירת נפש ולמות על אהבת ה' כי עוה כמות
אהבה. וכל זה מבואר במדרש שהצי"ר רש"י מה
ראה קרח לעשות זה, ה"ר"ן איש כבר כתיב את
מחמתו המעטות האלה הנפשותם, אבל קרח שפקח
היה מה ראה בו, ולכאורה אינו מבואר מה זה
ישוה על ר"ן איש במש"כ את מחמתו המעטות
וגו'. וידעתי שיש מקום לפרש על פי דרישת
בסגדרין פרק ד"מ [ג"ב א"] שפירוש בנפשותם
על עסקי נפשותם שאלו ושמו בניה קרח ועל
די זה נפשו, אבל מכל מקום נראה שבעלי המדרש
כיוון באופן אחר. אלא משמעות זה הכתוב הוא
ענין פירוש הכתוב בניזר שנטמא וכפר עליו מאשר
מטע על הנפש, וביארנו שמה שנתעבר מיין והוא
כדי להשיג מעלת רוח הקודש ולהיות קדוש לה',
וזה אינו לפי ערכו, והבחינה על זה שהרי נטמא,
ואמר הכתוב דמי שצ"ע את נפשו להשיג מעלה
שאינו צד יכולת להשיגה, מיקרי מוטע על נפשו,
והכי נמי המה בקשו להשיג מעלת אהבת ה' על
ידי עבודה, אף על גב שידעו שלא ינקו ונדוהו
יקוים דבר משה, וזה מיקרי המעטות האלה
בנפשותם, שניקשו לאבד את נפשותם רק להשיג
מעלת אהבה ומסירות באופן שאינו לפי הרצון

ממנו ית"ש. ומשום הכי סמך ענין הלו לפרשת
צניות, שהוהרו חסדיו עליון בנכות של חללה,
שבכל חסידותם לא יסורו ממונת ה' כמו שביארנו
באהרה ולא תמורו וגו'. והר"ן איש סירבו על
זה והגיע להם מה שהגיע, ורבה לא היה אפשר
להם לקחת ממחמתו וכדומה ולהקריב במשכן, שהרי
הלויים שמרו שלא יקרבו, משום הכי היו מוכרחים
לעשות ממלוקח על משה ואהרן ולפרוץ גדר, כל
זה היה הליכות ר"ן איש, ובשביל שמכל מקום
כיוון לשם שמים משום הכי נעשו בשריפה באש
שיבואר, וישראל נטערו הרבה על מותם כמבואר
להלן י"ו ו', לא כן דתן ואבירם המה היו חמוקים
מתאוה עליונה זו, כי אם שהיו נטעב בעלי ממלוקח
ושגויי משה עוד במצרים, כדאיחא בנדריס דף
ס"ד א', ומכש"כ עמה כאשר נגור עליהם למות
המדבר ולא ליכנס לארץ וצח חלב ודבש, משום
כדי נעשו צליעה בארץ כרות הבהמה, וישראל
שמחו על מותם כמו שיבואר שם. אמנם קרח
באמת היה אדם גדול וראוי למאות הר"ן איש,
וכה היה נראה לפני בני אדם שזהו מנקה גם
הוא, אבל באמת טוב לא כן היה וקנאת השררה
אכלתהו, על כן עשה מעשה הר"ן איש ונעשו
דתן ואבירם, והיינו שחמה המדרש אצל קרח
שפיקח היה לא נכנס לנשות לבקש חסידות באופן
שאין כן רצון הקב"ה, וע"כ כסבור להשיג תאוה
הכבוד, והיה נכון לבו בטות שיצא לחיים, אם כן
מה ראה לנכותו למלוק על משה, וכל דברים אלו
מבואר במקרא בפרשת פינחס, הוא דתן ואבירם
קריאי העדה אשר הוא על משה ועל אהרן צדמת
קרח בהצטם על ה', מבואר שר"ן איש הוא על
ה', והמה הוא על משה ועל אהרן, ויבואר עוד
שמה, וזה כלל הענין. והנה ידוע אשר יראי ה'
ועמוקים בפרשות אינם יכולים להצית ממלוקח,
שנדרש לזה לגב"ד דברי רגון ולשון הרע וכדומה,
וגם כי באמת בלבבם האמינו בנשמה ומורמו, רק
שהיה קשה לקבל זה הדיון, ואם כן לא מלאו ידעם
לעשות ממלוקח, וכן דתן ואבירם שהיו ידועים
לעולי רוב ומדון ושגויי משה ומוכשרים לכך,
אבל לא היה נכנס להמשין הקהל אחריהם, ומי
פמי יסיר דעמו אחר אנשים שהולכים אחר לבבם,
אבל קרח שהיה גדול הדור הוא היה כחול להמשין
אחריהו רבים וכן שלמים, ובאשר גם הוא לאו
אורחיה לדבר עם בני אדם ולפתות ברוב דברים,
על כן לקח אלו את דתן ואבירם ומסר להם
בדמים כפי דעמו הרמכה, והמה הלכו בשליחות
קרח ולקחו לבב ר"ן איש להמשך אחר קרח, נמצא
כל הענין נקרא על שם קרח והוא העיקר, ודתן

ואבירם החמושים אשר על ידם הרמיז הפינה,
משום הכי כתיב ויקח קרח והם אחריהו, ואחריהם
נמשכו ר"ן איש חסדי הדור, ועליהם נאמר [משלי
כ"א א] אדם חושה מדרך השכל בקהל רפאים יומה,
פירוש רפאים הוא כמו פראים, אלא פראים הוא
צני עול דרך ארץ ורפאים הוא צני עול מלכות
שמים ויראת ה', ואמר הכתוב כי מי שהוא ירא
אלקים באמת אלא שחווה מדרך השכל, הרי קופו
לנות בקהל רפאים, ולהיות אפיקורוס ולבנות
הכמים כמו אפיקורוס ממש, וע' דברים ב' י"א,
וכן היה בר"ן איש הללו, שמעו מדרך השכל,
ונמשכו אחרי פרעות דתן ואבירם וצו את משה
ואהרן: (ב) נשיאי עדה. מנהיגי הדור:
קריאי מועדי. שיבנו עד כה עם משה ואהרן
בכל מועד שנדרש לענה ותושיה: אנשי שם.
משמעו בנשי אופנים, א' מפורסמים בשם לאנשי
מעלה, ב' אנשי מעשה טוב, ועל זה כתיב [קהלת
ו'] טוב שם משמן טוב, ובמשנה אבות פרק ו'
וכתב שם טוב עולה על צדיק. [ואולי בא זה
הלשון ממש"כ בפרשת נח ויהיו בני נח עם וגו',
וביארנו שם מלשון ויהיו, דמי שנהג בנאות ומעשים
טובים נקרא ע"ש שם, וזהו אנשי שם]. והודיע
הכתוב עד כמה הובע כח דברי רגון של קרח
דתן ואבירם, עד שלקחו לב אנשי מעלה הללו,

שמגד הסביר לא היו ראוים לבא לידי מדה זו
לומר למשה ואהרן למה תתנשאו על קהל ה'.
אם מגד שהיו נשיאי עדה, וכל מנהיגי יודע
שאי אפשר להנהיג את הדור צלי איזה התנשאות,
ואם כן לא היה להם לשפוט את משה ואהרן
למתיאשים שלא לשם שמים ח"ו. אם מגד שהיו
קריאי מועדי, וישנו ימיו עמם, וראו רוב
ענותותם והליכות דרך ארץ שלהם שלא
בהתנשאות ימיה ח"ו. אם מגד שהיו אנשי
שם, ואין איש אפרמי מואל פה ולשון להגיד למי
שגדול ממנו מדוע תתנשאו אפילו אם היה כן
ח"ו, וזהו מדת פחותי עקר אלו הפגום פגום.
אם מגד יראת ה' ודאי לא היה ראוי להרהר אחר
רצון של ישראל להוכיח אותם, אם לא בעצירה
ברורה כשמש אשר על זה מנחה להוכיח אפילו
חלומי לרי, אבל כל כך גבר פתוי אנשי רגון אלו,
עד ששקע המון המניעות בתוך ים דבריהם.
והיינו שנמשל חוק ממלוקח לנוח אש כמש"כ להלן
כ"א כ"ה, וכידוע הלשון אש הממלוקח, לגמדי
כמו שנק' אש איחא בני"ק דף י' שמועד לאכול
בין שראוי לה בין שאין ראוי לה, כן ממלוקח
עושה דברים שאינו ראוי מגד השכל, וקולטו אנשים
יקרים שאינם ראוים לכך:

2. ויקח קרח וגו' ורדתו ואבירם וגו'.
בפרשת קרח בהצרותם על ה'. כבר נתבאר
בפרשת קרח דתן ואבירם לא בקשו גדולות
להקטיר קטרת, אלא היו שגויי משה ואהרן, והוא
עליהם ממלוקח גדולה כמה שמשכו אחריהם ר"ן
איש גדולי הדור וצדיקים שהאמינו בנשמה ומורמו
ולא היו בלבם עליו כלום, רק היו מתאווים להקטיר
לפני ה' להשיג מזה אהבת ה', והוא על ה'
שהרמיקס מעבודתו, ולא היה אפשר להם להגיע
לידי הקטרה, שהרי המשכן היה גדור הרבה על
ידי הלויים ומשה ואהרן, עד שנמשכו אחר דתן
ואבירם והוא גם המה על משה ואהרן כדי לפרוץ
הגדר, נמצא דתן ואבירם היו על משה ואהרן
ועדת קרח היו על ה', זה היה עיקר רעונם:

4. ויקח קרח וגו' ורדתו ואבירם וגו'.

ויראה דמה טוה חו"י בב"ד דף ע"ח ב' דלר"י מתי דכתיב על כן יאמרו המושלים באו שפטו, המושלים
אלו המושלים בפרץ באו חשונן בואו ומחשך חשוננו של עולם הפקד מזהו נגד שפרה שזכר עבירה נגד
הפקדה, וקשה אם המה מושלים בפרץ, מה צריכין לחשונן זה, הלא גם צלי זה החשונן ראוי למשול בפרץ ולא
לעבור על דבר ה', ומה מה זה חשונן הנחת עבירה נגד עושה עולם הנח הרוחני, וגם מה זה למדו מאלו מוסר
יומר מנ"י. אלא לא דברו כאלו בעיניהם שצ"ן אדם לשמים, אלא בעיניו הליכות עולם, דיש עושים ממלוקח בשביל
שרויה לעשות מזהו שגורם בזה לידי ממלוקח, ויש מחשב לרדוף את הרשע או את הנכזר בשביל איהו עול, ואף
על גב שהוא עבירה לרדוף, מכל מקום מחשב שיקבל שכר על עבירה לשמה כדאיחא במסכת נזיר דף כ"ג גדולה
עבירה לשמה כ"ו. והנה אם אינו מושל בפרץ ואינו מכין לשם שמים, אלא יש בזה איהו הנחת עולמו, פשיטא שיש
עושה, אפילו חשבונו ברור שצ"ה שחפז העבירה נגד המלוה צדקה, מכל מקום ישא עושה ככל הנראה מעבירה
עולם, אם כדאי הפקד מזהו שיגיע על ידי שיעשה נגד שפרה, כי יכול להיות שההפקד שיגיע על ידי הממלוקח
רבה על השכר ממנה, ושכר עבירה לשמה שמכין נגד הפקדה שיגיע אחר כך על ידי זה:

והנני מפרש חפלת דוד המלך ע"ה באמרו [תהלים קל"ט] הלא משאנך ה' אחרקומיך אחרקומיך חלית
שנאה שנאמים וגו' חקרי אל ודע לבני בנינו ודע שרעפי, וראה אם דרך עבד כי יומי בדרך עולם. פירוש
הלא משאנך וגו' המה האפיקורסין והמסימין והמסורות כדמיא באבות דבני נתן פרק ט"ו, והתפלל
דוד חקרי אל ודע לבני בנינו, שאין לי שום הנאה עצמי מזה, בנינו ודע שרעפי, שכדומה שמשכני יפה ואינו טועה
מ"ו, וראה אם דרך עבד כי, שאינו מכין לאמת ח"ו, והרי רעמי רבה כמה שאני רודפו ללא דקר, אלו ללא הועיל,
ונמתי בדרך עולם, פירוש טוב לי המום, שהרי אין דומה זה השגה לשאר עונות ופשעים, שאדם עומד על עומתו
ועב ורפא לו, מה שאין כן השגה בזה הוא מתעב את דעת האדם כל ימי חייו, וגם אין לה מחילה כדן המלכין
את פני חבירו ברבים, ואם כן טוב לי שמתמי בדרך עולם. ובאו חו"ל לה המוסר בדבר שאירע כמו כן באנשי
מואב שכוונו לקנות הכלל, להביא את קיסרון, אבל לא באו חשבונו של עולם מה שהיה יולא מזה, ובה על זה משל
הקדמוני מסוים במורה ללמדנו דעת שלא לעשות עבירה לשמה, ובה נכלל דרישה לאדם וממלוקח אם לא שהיה
מושל בפרץ, וגם באו חשונן ברור:

3. בראשית ו' ויקח קרח וגו' ורדתו ואבירם וגו'.

והנה לא נבחר שמו מושלי ישראל
דבריהם על הנעשה במואב, אם לא להעיר מוסר
מקנת אנשים לכחות יומר ממי שחקקו מהם, בכל
זאת אם יצאו להתחזק על דרכם על ידי בנחמ
מרעים, לעולם לא ישיגו חלית מבוקשם כי רק
יציאו שואה לא ידעו ולא רצו שפרה, והביאו המשל
הזה כי באשר לא רצו המעט בהנהגת מלך, ולא
יכלו להתגבר על הרוב אשר הקימוהו למלך, מה
עשו קראו לסיחון לבא חשונן, והוא העלה שואה
על המדינה והחריב העיר ובגאה על עמ"ו):